

Ο εθελοντισμός σαν κυρίαρχο συστατικό της Κοινωνίας των Πολιτών συνδέεται άρρηκτα με τις έννοιες της ανοιχτής κοινωνίας και της δημοκρατίας. Επίσης υπάρχει ευθεία σχέση μεταξύ του επιπέδου του εθελοντικού κινήματος και του επιπέδου δημοκρατίας κάθε χώρας. Σε μη δημοκρατικές, κλειστές και κατακερματισμένες κοινωνίες δύσκολα ανθεί ο εθελοντισμός και η Κοινωνία των Πολιτών.

Ο εθελοντισμός έχει μια πλούσια ιστορία πρωτίστως στις Αγγλοσαξωνικές χώρες αλλά και σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και της Ασίας. Στη Μεγάλη Βρεταννία ξεκινάει τουλάχιστον από τα μεσαιωνικά χρόνια με άμεση σχέση της Εκκλησίας στην περίθαλψη των φτωχών και αρρώστων. Κατά τις εκτιμήσεις, τουλάχιστον 500 εθελοντικά νοσοκομεία δημιουργήθηκαν στην Αγγλία κατά τον 12^ο και 13^ο αιώνα.

Το πνεύμα φιλανθρωπίας και εθελοντισμού συνυπάρχει στους Αμερικανούς απ' όταν οι πρώτοι άποικοι ταξίδεψαν προς δυσμάς. Κατά πολλούς ιστορικούς ο εθελοντισμός στην Αμερική άρχισε όταν οι άποικοι έπρεπε να δημιουργήσουν συστήματα υποστήριξης για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της πρώτης εγκατάστασής τους. Ο εθελοντισμός εξακολουθεί να αναπτύσσεται τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα υπηρετούμενος παράλληλα από την Εκκλησία και τον ιδιωτικό τομέα.

Η άνθηση όμως του εθελοντισμού και των εθελοντικών οργανώσεων αρχίζει ουσιαστικά από τον 20^ο αιώνα. Προς το τέλος μάλιστα του 20ού αιώνα στις περισσότερες προηγμένες κοινωνίες έχει εμπεδωθεί η αντίληψη ότι η εθελοντική δράση διαθέτει την τεχνική δυνατότητα, την απαιτούμενη ενέργεια και την επιτόπια γνώση ώστε να συμβάλει αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων. Η επιτροπή Κοινωνικής Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών θεωρεί (το 2005) ότι ο εθελοντισμός έχει τη δυνατότητα να βοηθήσει τις κυβερνήσεις να παράξουν καλλίτερα κοινωνικά προγράμματα και πολιτικές. Το μανιφέστο για τον εθελοντισμό στην Ευρώπη (European Volunteer Centre, 2006) αποφαίνεται ότι η εθελοντική δράση αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι του σχεδιασμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επιδίωξή της να γίνει η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο.

Έτσι, λοιπόν, ο εθελοντισμός μπαίνει στην agenda της πολιτικής και χρησιμοποιείται από τις κυβερνήσεις σαν πρωταρχικό μέσον για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού αλλά επίσης για την παραγωγή υψηλού επιπέδου και σχετικά χαμηλού κόστους δημοσίων υπηρεσιών.

Το 2006 ο Tony Blair δημιουργεί ένα νέο Υπουργείο (Cabinet Office and Social Exclusion) και περιλαμβάνει στο πρόγραμμά του την ανάγκη να αυξηθεί σε κάθε επίπεδο ο εθελοντισμός ανεξαρτήτως ηλικίας και προέλευσης. Το πρόγραμμα Blair καθόριζε συγκεκριμένους στόχους στην αύξηση του εθελοντισμού και προέβλεπε ενεργότερη στήριξη για τις κατηγορίες που κινδύνευαν με αποκλεισμό, όπως ανθρώπους χωρίς εφόδια και προσόντα, εγχρώμους, μειονοτικές κοινότητες, ανθρώπους με ειδικές ανάγκες, χρονίως πάσχοντες, κ.λ.π.

Διαδοχικές Βρετανικές κυβερνήσεις μετά τον κ. Blair συνέχισαν αδιάλειπτα την ενίσχυση του εθελοντισμού διαθέτοντας σημαντικά ποσά σε συγκεκριμένες εθελοντικές ομάδες και σε μέτρα ενίσχυσης των υποδομών του εθελοντισμού όπως π.χ. το πρόγραμμα Change Up. Το σημαντικό αυτό πρόγραμμα είχε σαν στόχο τη δημιουργία και ενίσχυση υποστηρικτικών ομάδων (concoctia) διαφόρου μεγέθους ανά τη Βρετανική επικράτεια που θα μπορούσαν να παρέχουν σωστή καθοδήγηση και υπηρεσίες στις εθελοντικές οργανώσεις πρώτης γραμμής.

Ήδη από το 2010 στις Ηνωμένες Πολιτείες η κυβέρνηση του Προέδρου Obama δημιούργησε ένα νέο Ομοσπονδιακό Γραφείο ονόματι «White House Office of Social Innovation and Civic Participation». Σκοπός του, η προαγωγή δημιουργικών και αποτελεσματικών τρόπων αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων. Ο Λευκός Οίκος αναζητάει μέσω του νέου γραφείου νέες ιδέες και νέους τρόπους κοινωνικής παρέμβασης, αλλά κυρίως αναζητάει να ενισχύσει NGOs που ασχολούνται με έργα που έχουν αντίκτυπο και αποτελεσματικότητα. Οι φορείς που επιλέγονται για χρηματοδότηση από το Ομοσπονδιακό Γραφείο συνχρηματοδοτούνται από ιδιωτικές πηγές και τοπικές κυβερνήσεις. Όπως λέει και ο τίτλος του, το νέο γραφείο του Λευκού Οίκου επιδιώκει συγχρόνως να ενθαρρύνει το civic participation, την εθελοντική συμμετοχή του πολίτη στην επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων και γενικά στην ενίσχυση του εθελοντισμού.

Σιγά – σιγά, λοιπόν, καθιερώνεται και στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ η έννοια τις «βιομηχανίας του εθελοντισμού» που ξεκινάει από την αντίληψη ότι η διαχείριση των εθελοντών είναι μία ακόμη ειδικότητα διοίκησης που διέπεται από ποιοτικά κριτήρια, εκπαίδευση αυτών που καθοδηγούν τους εθελοντές και η οποία θα πρέπει να αποτελεί ένα σώμα επαγγελματιών – managers στο χώρο του εθελοντισμού.

Απίστευτες είναι οι υπηρεσίες που παρέχονται σήμερα από τους εθελοντές που απλώνονται πολύ πέρα από τις αυστηρά κοινωνικές υπηρεσίες, τη φροντίδα και υποστήριξη ηλικιωμένων, τη λειτουργία χιλιάδων βιβλιοθηκών, την αποκομιδή σκουπιδιών, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος. Οι πιο σύγχρονες εθελοντικές υπηρεσίες αφορούν την παροχή υπηρεσιών δημόσιας ασφάλειας, τη διαχείριση δημοσίων και κοινωνικών επιχειρήσεων, τη διαχείριση ευρωπαϊκών προγραμμάτων.

Πρέπει, βέβαια, να διευκρινιστεί ότι εθελοντισμός και οι οργανώσεις που υπηρετεί δεν υποκαθιστούν σε καμία περίπτωση το Κράτος. Δρουν συμπληρωματικά, επικουρικά και ενισχυτικά προς το Κράτος και θεραπεύουν ευαίσθητους κοινωνικά τομείς με οικονομικά πιο καινοτόμο, αποτελεσματικότερο και φθηνότερο τρόπο.

Παρά την εκρηκτική ανάπτυξη του εθελοντισμού την τελευταία τριακονταετία μέχρι τις αρχές του 21^{ου} αιώνα έλειπαν επίσημα διεθνή στοιχεία τα οποία να απεικονίζουν την κατάσταση και τη συμβολή του χώρου στο εθνικό και το παγκόσμιο προϊόν. Από τις αρχές του 2000 το Κέντρο Κοινωνικών Μελετών του Πανεπιστημίου Johns Hopkins σε συνεργασία με το Τμήμα Στατιστικής των Ηνωμένων Εθνών επιχειρεί να διορθώσει την κατάσταση και παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία στηριζόμενα στα εθνικά στατιστικά στοιχεία για τη συμβολή του εθελοντισμού στα κοινωνικά μακρο μεγέθη διαφόρων χωρών.

Έτσι, λοιπόν, μαθαίνουμε ότι περίπου 140 εκατ. άνθρωποι σε 37 χώρες απασχολούνται με τον εθελοντισμό κατ' έτος. Αν αυτά τα 140 εκατ. Εθελοντές αποτελούσαν τον πληθυσμό μιας χώρας, αυτή θα ήταν η 9^η χώρα στον κόσμο. Κατά τις εκτιμήσεις, η εθελοντική αυτή εργασία συμβάλλει περίπου κατά 400 δις. στην παγκόσμια οικονομία ετησίως.

Στις ΗΠΑ ειδικότερα, μεταξύ Σεπτεμβρίου '13 και Σεπτεμβρίου '14, 63 εκ. Αμερικανοί δούλεψαν εθελοντικά για να προσφέρουν υπηρεσίες στην περιοχή τους και την κοινότητά τους τουλάχιστον μία φορά. Παρήχθησαν περίπου 7,9 δις ώρες εθελοντικής υπηρεσίας που, σε δολαριακή αξία, εκτιμώνται πάνω από \$180 δις (η μέση αξία μιας εθελοντικής ώρας το 2014 στις ΗΠΑ ήταν \$23,07).

Στα τελευταία 13 χρόνια οι Αμερικανοί αφιέρωσαν 105 δις ώρες στον εθελοντισμό που εκτιμάται σε αξία στα \$2,1 τρις. Οι ηλικιακές κατηγορίες που συμμετέχουν στην εθελοντική προσπάθεια είναι τέσσερις. Οι δύο κατηγορίες με την υψηλότερη συμμετοχή (30%) είναι η Generation X ηλικίας 34 – 45 ετών και οι baby boomers που γεννήθηκαν μετά το 1950. Οι μεγαλύτεροι της κατηγορίας αυτής τώρα μπαίνουν στην σύνταξη, οι millennials (16 – 32) που αντιπροσωπεύουν το 20% περίπου και η Silent Society (άνω των 75) που συμμετέχει κατά 20% αλλά αφιερώνει στον εθελοντισμό τον περισσότερο χρόνο.

Στοιχεία του Volunteering England δείχνουν ότι σχεδόν σταθερά το 40% του πληθυσμού της Αγγλίας και της Ουαλλίας κινητοποιείται εθελοντικά μέσω κάποιας οργάνωσης τουλάχιστον μια φορά το χρόνο. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε πάνω από 20 εκατ. άτομα. Η οικονομική αποτίμηση της εθελοντικής αυτής προσφοράς φτάνει τις £ 22,5 δις.

Η συμβολή του εθελοντισμού στον Καναδά (8,3 %), το Ισραήλ (7,5 %), τις ΗΠΑ (7 %), το Βέλγιο (6 %), τη Νέα Ζηλανδία (5,5 %), την Ιαπωνία ξεπερνάει το 5% και στις περισσότερες απ' αυτές τις χώρες ο εθελοντισμός συμβάλλει στο ΑΕΠ όσο ο κατασκευαστικός και ο τραπεζικός χώρος μαζί.

Στην έρευνα του Πανεπιστημίου Johns Hopkins, από την οποία πήρα τα στοιχεία που παραθέτω, η προστιθέμενη αξία της εθελοντικής δράσης αποτιμήθηκε σε μέσο όρο στο πενταπλάσιο των οικονομικών οικονομικών πόρων που απαιτήθηκαν για την υλοποίησή της. Αξιομνημόνευτο είναι επίσης ότι μεταξύ των ετών 1990 και 2005 ο εθελοντικός τομέας στις ΗΠΑ, Αυστραλία, Νορβηγία, Καναδά, Ιαπωνία, Βέλγιο και Ταϊλάνδη αυξάνει κατά μέσο όρο 7,3% έναντι 5,2% που αυξάνει ο μέσος όρος του ΑΕΠ των χωρών αυτών.

Ο Κοινωνικός Αντίκτυπος του Εθελοντισμού

Αλλά η συμβολή του εθελοντισμού στα εθνικά οικονομικά μεγέθη δεν μας λέει πολλά πράγματα για τον αντίκτυπο που έχει ο εθελοντισμός στον συνάνθρωπο και στην καθημερινότητά του. Και είναι εκεί ακριβώς που ο εθελοντισμός παίζει τον ουσιαστικότερο ρόλο του · είναι εκεί ακριβώς που δημιουργείται το κοινωνικό κεφάλαιο.

Όταν μιλάμε για το κοινωνικό κεφάλαιο, στην ουσία μιλάμε για τη δυναμική των σχέσεων μεταξύ ατόμων και κοινωνικών δικτύων που διέπονται από τις αρχές της αμοιβαιότητας και της αξιοπιστίας. Αυτή η αλληλεπίδραση με τη σειρά της θεμελιώνει σωστά συναλλακτικά ήθη και αυτά στη συνέχεια δημιουργούν υγιές επενδυτικό κλίμα που αυξάνει την ανταγωνιστικότητα και περιορίζει τις ανισότητες.

Το κοινωνικό κεφάλαιο κυρίες και κύριοι δημιουργείται μέσα από το κλίμα εμπιστοσύνης που δημιουργεί η εθελοντική συνεργασιμότητα. Η δραστηριότητα των εθελοντών φέρνει κοντά ανθρώπους οι οποίοι διαφορετικά δεν θα είχαν καμμία επικοινωνία μεταξύ τους. Οι εθελοντικές οργανώσεις αποτελούν κοιτίδες δημοκρατίας αφού μέσα σ'αυτές οι πολίτες αναπτύσσουν τις κοινωνικές αρετές τους, μέσα σ'αυτές αναπτύσσεται ο διάλογος, εκεί μέσα μαθαίνουν οι άνθρωποι να ακούν και να ανέχονται τη διαφορετική άποψη, μαθαίνουν να διαπραγματεύονται με άλλους για να λύνουν κοινά προβλήματα με δημιουργικό τρόπο και να συναποφασίζουν για την κοινή πορεία. Με αυτές τις πρακτικές κτίζεται η κοινωνική εμπιστοσύνη και ενισχύεται η κοινωνική συνοχή. Μέσα απ' αυτές τις πρακτικές γεφυρώνονται οι κοινωνικές διαιρέσεις. Αλλά και μέσα απ' αυτές τις πρακτικές διαπλάθονται οι υπεύθυνοι πολίτες.

Εδώ θα πρέπει να αναδειχθεί και άλλη μία πτυχή της κοινωνικής συμβολής του εθελοντισμού και των εθελοντών που αφορά το χώρο της ιδιωτικής οικονομίας και των επιχειρήσεων. Πρέπει να τονιστεί ότι οι εθελοντές ως εργαζόμενοι έπαιξαν πολύ αποφασιστικό ρόλο στη σύνδεση των εταιρικών αποφάσεων με ηθικές αξίες και το σεβασμό των εταιριών προς τις κοινότητες των πολιτών και προς το

περιβάλλον. Αυτές οι κοινωνικά ευαίσθητες επιχειρήσεις με τους ευαίσθητους εθελοντές εργαζόμενους θα δημιουργήσουν στη συνέχεια θετική κοινωνική αλλαγή μέσω της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης (δημιουργώντας φιλανθρωπικά Ιδρύματα, χρησιμοποιώντας φιλικές προς το περιβάλλον πρώτες ύλες, προμηθεύοντας εθελοντές που συμβάλλουν σε κοινωφελή έργα, ενισχύοντας κοινωνικούς φορείς και οργανώσεις, κλπ., κλπ.

Ανάγκες Προσέλκυσης και Εκπαίδευσης Εθελοντών

Η προσέλκυση, εκπαίδευση και η ανανέωση του κοινωνικού κεφαλαίου των εθελοντών αποτελεί μία από τις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο εθελοντισμός στις προηγμένες κοινωνίες σήμερα.

Οι προβλεπόμενες ανάγκες σε εθελοντές όλων των ηλικιών είναι πολύ μεγάλες κυρίως στην Υγεία, την Εκπαίδευση και την υποστήριξη αυτών που αναζητούν εργασία.

Ο Nesta (ένας οργανισμός – θερμοκοιτίδα για την ανάπτυξη και χρηματοδότηση νέων και δημιουργικών ιδεών) βλέπει πολύ μεγαλύτερη ανάμιξη των εθελοντών στην παροχή δημοσίων υπηρεσιών καθόσον θα επιδιώκεται να γίνουν πιο αποτελεσματικές και πιο καινοτόμες. Ο Nesta δημοσιεύει ιδέες για μεγαλύτερη προσέλκυση στις κρίσιμες περιοχές που υπάρχουν ανάγκες, εισηγείται διακυβερνητικό συντονισμό της προσπάθειας και τη δημιουργία ενός οργανισμού υπεύθυνου να εμπεδώσει την εθελοντική συμμετοχή σε δημόσιες υπηρεσίες και σε κοινότητες. Όπως είναι φυσικό η μεγάλη ζήτηση για εθελοντές έχει οδηγήσει σε ανάπτυξη μεθόδων έρευνας και marketing για την προσέλκυση των κατάλληλων κατηγοριών προσώπων και σε πολλές περιπτώσεις τη θέσπιση κινήτρων (κυρίως στις νέες ηλικίες) για να δελεάσουν εθελοντές νεώτερης ηλικίας.

Αξίζουν δυο λόγια για τα χαρακτηριστικά που παρουσιάζει η κάθε μία από τις διάφορες ηλικιακές κατηγορίες εθελοντών διεθνώς.

Οι Babyboomers (50 – 65+ ετών) είναι από τις πιο σταθερές ομάδες και συμμετέχουν στον εθελοντισμό με ποσοστό περίπου 30%. Η προσφορά της ομάδας αυτής δεν περιορίζεται με την πάροδο του χρόνου · οι άνθρωποι αυτοί επιδιώκουν να αντικαταστήσουν τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες με άλλες που τους συναρπάζουν. Είναι οι πιο σταθεροί και ώριμοι εθελοντές που επιθυμούν να θέσουν την πείρα και την τεχνογνωσία τους στην υπηρεσία των οργανώσεων και της κοινωνίας.

Η Generation X (34 – 45 ετών) είναι εξ ίσου πολυπληθής με την προηγούμενη (περίπου 30%). Οι μεγαλύτεροι δεν έχουν πιάσει ακόμα τα 50 και προσπαθούν να ισορροπήσουν μεταξύ καριέρας και ζωής. Το 40% των εθελοντών αυτής της κατηγορίας θέλει να ασχοληθεί με θέματα εκπαίδευσης. Καθώς είναι γονείς θέλουν να εμπλακούν σε θέματα που αφορούν τα παιδιά τους, ενώ συγχρόνως προσφέρουν κοινωνικό έργο. Η Generation X δεν επιθυμούν να εμπλέκονται σε θέματα micromanagement και αρέσκονται περισσότερο στην ανεξάρτητη προσωπική συνεισφορά.

Millenials λέγονται αυτοί που γεννήθηκαν μετά το 1982. Παρόλο που η κατηγορία αυτή δεν συμμετέχει στον εθελοντισμό όσο οι Babyboomers και η Generation X, εν τούτοις αντιπροσωπεύει ένα 20% περίπου. Οι μεγαλύτεροι των Millenials δεν έχουν πιάσει ακόμη τα 30 και όταν δραστηριοποιούνται επιδιώκουν να ασχοληθούν είτε με εκπαιδευτικά έργα είτε με θρησκευτικά. Οι Millenials είναι η ομάδα που γεννήθηκε και μεγάλωσε με την τεχνολογία. Γι' αυτό και προσελκύονται πολύ από κοινωφελείς δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με την τεχνολογία. Παρ' όλο που επικοινωνούν με μηνύματα και tweets είναι πολύ αποτελεσματικοί σε ομαδικές εθελοντικές δραστηριότητες.

Τέλος, έχουμε την Silent Society που βαίνει συρρικνούμενη, αλλά που αφιερώνει στον εθελοντισμό περισσότερες ώρες από οποιαδήποτε άλλη κατηγορία. Μέσος όρος εθελοντικής δουλειάς 100 ώρες!

Ο εθελοντισμός στην Ελλάδα

Ο εθελοντισμός με την έννοια ενός συνεχούς κινήματος ανεξάρτητων οργανωμένων τοπικών ή εθνικών οργανώσεων δεν έχει παρελθόν στην Ελλάδα. Η έλλειψη αρχείων ή μελετών κάνει πολύ δύσκολη την εκτίμηση του μεγέθους του εθελοντισμού στη Χώρα.

Σύμφωνα με μερικές πρόσφατες μελέτες μόνο το 3% των Ελλήνων προσφέρουν εθελοντική υπηρεσία σε τακτική βάση, ενώ οι πιο πρόσφατες στατιστικές της Charities Aid Foundation το 2015 κατατάζουν την Ελλάδα στην 132^η θέση διεθνώς.

Τα τελευταία χρόνια ξεκίνησε μεγάλη συζήτηση από όψιμους θιασώτες του εθελοντισμού σχετικά με το πρόγραμμα εθελοντισμού στους Ολυμπιακούς Αγώνες το 2004 και τη χαμένη ευκαιρία για το κίνημα να ανδρωθεί. Τέτοιες φωνές προέρχονται από ανθρώπους που δεν έχουν σχέση με τα ιδεώδη της Κοινωνίας των Πολιτών και δεν αντιλαμβάνονται ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες, όπως και άλλα μεγάλα γεγονότα, αποτελούν εξαιρετικές περιπτώσεις που δημιουργούν ενθουσιασμό και κινητικότητα η οποία εκφράζεται ανάλογα με την ένταση της εθνικής περίπτωσης.

Ωστόσο, ο εθελοντισμός δεν μπορεί να αποτιμάται περιστασιακά ούτε να αποζητά ευκαιρίες έκφρασης. Αποτελεί μια εδραία νοοτροπία, μια στάση ζωής, μια καθημερινή συμπεριφορά που δεν έχει ανάγκη κάποιων εξαιρετικών κινήτρων για να εκφραστεί, ούτε εκτρέφεται μέσα από μεγάλα γεγονότα. Οι χαμένες ευκαιρίες για τον εθελοντισμό πρέπει μάλλον να αναζητηθούν στο ανύπαρκτο θεσμικό και υποστηρικτικό πλαίσιο καθώς επίσης στην παιδεία μας και τον πολιτισμό μας.

Για τους λόγους αυτούς (παιδεία-πολιτισμός) η ανάπτυξη της εθελοντικής συνείδησης είναι πολύ χαμηλή στη χώρα και παρακολουθεί την υστέρηση που παρουσιάζει γενικότερα η ιδέα της Κοινωνίας των Πολιτών.

Όπως είναι γνωστό ο τομέας της Κοινωνίας των Πολιτών στην Ελλάδα υπήρξε αναιμικός και υπανάπτυκτος. Το κράτος, τα πολιτικά κόμματα, η εκκλησία και η οικογένεια ήταν οι θεσμοί μέσα από τους οποίους οι πολίτες έβρισκαν διέξοδο για κοινωνική ενσωμάτωση. Οι περισσότεροι Έλληνες, μέχρι πρόσφατα, δεν συμμετείχαν σε μη κομματικές εργασίες, ούτε βέβαια και σε εθελοντική εργασία. Οι θεσμοί που προανέφερα όχι μόνο δεν ενθάρρυναν αλλά και σκοπίμως αποθάρρυναν την κοινωνική και εθελοντική δουλειά που μας οδήγησε στον πάτο της διεθνούς κατάταξης.

Η έλλειψη σαφούς νομικού πλαισίου και ιδιαίτερα η αποτυχία θέσπισης κριτηρίων αναγνώρισης, διαφάνειας και αξιολόγησης τόσο για τους οργανισμούς της Κοινωνίας των Πολιτών όσο και για τους εθελοντές έχει οδηγήσει σε συγκεχυμένες καταστάσεις σε διαφθορά και σε συνολική αναξιοπιστία του χώρου. Ειδικά στον εθελοντισμό η έλλειψη νομικού πλαισίου καθιστά τους εθελοντές έκθετους σε κινδύνους ατυχημάτων, ασθενειών ή υπόλογους αποζημιώσεων προς τρίτους. Επιπλέον οι δεξιότητές τους και οι ικανότητές τους δεν αναγνωρίζονται και δεν τους πιστώνονται ούτε στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά ούτε και στις διαδικασίες προσλήψεων του δημόσιου τομέα.

Πέρα από τα προηγούμενα δεν υπάρχει εθνικός φορέας υπεύθυνος για τον εθελοντισμό στην Ελλάδα. Το 2005 δημιουργήθηκε ένας εθνικός φορέας (έργο πολιτών) για τον εθελοντισμό ο οποίος στη συνέχεια έκλεισε ελλείπει πόρων.

Τι μπορούμε να κάνουμε για να αλλάξουμε τα πράγματα :

1) Η δημιουργία ενός νομικού πλαισίου που θα εισάγει κανόνες πιστοποίησης, διακυβέρνησης, λογοδοσίας και ελέγχου των ΜΚΟ, είναι κατεπείγουσα ανάγκη. Στο ίδιο αυτό πλαίσιο θα δίνεται ο ορισμός του εθελοντισμού, θα ρυθμίζονται τα θέματα των μισθωτών και εθελοντικών στελεχών των κοινωνικών οργανώσεων, θα ρυθμίζονται τα φορολογικά θέματα και θα δημιουργείται ένα εθνικό μητρώο των κοινωνικών οργανώσεων.

2) Πρέπει να δημιουργήσουμε μία κουλτούρα διαρκείας που να ενισχύει την εθελοντική δράση. Υπάρχει μια ορατή διάθεση για εθελοντισμό σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Πρέπει όλοι μας να δημιουργήσουμε ευκαιρίες και να δώσουμε κίνητρα στους ανθρώπους αυτούς ώστε να μείνουν στο χώρο. Η παιδεία και η οικογένεια παίζουν πολύ κρίσιμο ρόλο στην δημιουργία αυτής της κουλτούρας. Θα πρέπει να εισαχθούν στα σχολικά προγράμματα μαθήματα σχετικά με τον εθελοντισμό και την υπηρεσία στις κοινωνικές οργανώσεις, όπως γίνεται πχ. στο πρόγραμμα του International Baccalaureate. Βεβαίως, πριν από αυτό, πρέπει να φροντίσουμε να εκπαιδεύσουμε τους κατάλληλους εκπαιδευτές αν θέλουμε να πετύχει το πρόγραμμα.

3) Το Πρόγραμμα Ενδυνάμωσης των NGOS (Capacity Building) είναι εξίσου αναγκαίο. Οι κοινωνικές οργανώσεις πρέπει να οργανώσουν καλύτερα τα εθελοντικά τους τμήματα και τα τμήματα HR ώστε να μπορούν να απορροφούν και να χρησιμοποιούν νέους εθελοντές που έχουν διαφορετικές ανάγκες και διαφορετικές προτεραιότητες.

4) Πρέπει να δημιουργηθούν προγράμματα που θα στοχεύουν στην προσέλκυση διαφορετικών ηλικιακών ομάδων εθελοντών για την κάλυψη διαφορετικού τύπου προγραμμάτων.

5) Η προσπάθεια αποκατάστασης της εμπιστοσύνης του κοινού προς τις κοινωνικές οργανώσεις μετά τη δυσφήμιση που έχει υποστεί ο χώρος, πριν από το 2005, είναι κεφαλαιώδους σημασίας. Προγράμματα που θα προβάλουν και θα αναδεικνύουν την δουλειά των «καλών» ΜΚΟ μέσω της τηλεόρασης και των άλλων Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είναι απαραίτητα. Επίσης, πρέπει να καθιερωθούν θεσμοί κοινωνικής επιβράβευσης αλλά και ανάδειξης των εθελοντών κάθε χρονιάς.

Τέλος πρέπει όλοι μαζί να πιέσουμε το κράτος να δώσει προς την κοινωνία των πολιτών ό,τι δικαιωματικά της ανήκει αφού μάλιστα σηκώνει ένα πολύ μεγάλο μέρος των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης. Να δώσει τα φορολογικά κίνητρα και τις απαλλαγές που όλες οι Δυτικοευρωπαϊκές χώρες δίνουν στους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς και τα Ιδρύματα. Στην Δύση η κοινωνία των πολιτών θεωρείται εταίρος των κυβερνήσεων. Εδώ στην καλύτερη περίπτωση θεωρείται αναγκαίο κακό.

Τί έχει κάνει το Ίδρυμα για την ισχυροποίηση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών και του εθελοντισμού:

- Το νομικό πλαίσιο για τις Μ.Κ.Ο.
- Η οικονομική ενίσχυση των Μ.Κ.Ο.
- Capacity Building
- Το Κοινωνικό Δυναμό

